

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการจัดทำคู่มือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของโรงเรียนแม่โจวิทยา
จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอน
- 2.2 แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
- 2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างคู่มือ
- 2.4 บริบทของโรงเรียนแม่โจวิทยา อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่
- 2.5 การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

มีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการสอน

ความหมายของการนิเทศการสอน

การนิเทศการศึกษามีนักการศึกษาและหน่วยงานได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้
อย่างหลากหลายดังนี้ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546 คำว่า นิเทศ หมายถึง ชี้แจง
หรือแสดง ในภาษาอังกฤษใช้ว่า “Supervise” และการนิเทศ “Supervision” เป็นเรื่องเกี่ยวกับการ
ดูแลควบคุมหรือการให้คำแนะนำชี้แจงในเรื่องของงาน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.
2546, หน้า 558) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ให้ความหมายของการนิเทศการสอนว่า
การนิเทศการสอน หมายถึง การช่วยพัฒนาแนะนำให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ ร่วมดำเนินการ
ควบคุม การดำเนินการนิเทศสนับสนุนภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมี
คุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2545, หน้า 5) อัญชลี โพธิ์ทอง (2545, หน้า 5) ได้
กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการสอนว่า การนิเทศเป็นงานที่สำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารการ
นิเทศ ไม่ใช่เป็นงานที่จะคอยจับในการสอนของครู-อาจารย์ แต่หากเป็นงานที่จะต้องอาศัยความ
ร่วมมือร่วมใจกันในทุกฝ่าย ในการดำเนินการสร้างแนะนำและปรับปรุงคุณภาพการสอนให้มี
ประสิทธิภาพ วิไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2548, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการนิเทศไว้ว่า การนิเทศเป็น

การกระตุ้นให้การทำงานประสบผลสำเร็จโดยผ่านตัวกลางหรือบุคคลอื่น เช่น ครู ผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาอีกต่อหนึ่งหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการนิเทศและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน กฤษดา สิมมะโน (2552, หน้า 10) สรุปไว้ว่าการนิเทศการศึกษา การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริม พัฒนาครู ในด้านการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยการช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาครู พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นโดยตรงกับผู้เรียน มัทยานี นะตะ (2554, หน้า 12) กล่าวโดยสรุปว่า เป็นการช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แจง ร่วมมือให้บริการและการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างผู้นิเทศและครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยตั้งอยู่บนหลักแห่งมนุษยสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ส่วนนักการศึกษาต่างประเทศ กลีคแมน กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon , 2004, p.6 อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556) ให้ความหมายของการนิเทศที่สอดคล้องกันว่า หมายถึง เป็นการช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้บริการ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งในเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆเพื่อให้พัฒนาการทำงานของครูมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน อรสา กุนศิลา (2556, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการสอนไว้ว่า การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการ การที่ผู้นิเทศให้ความช่วยเหลือ ติดตาม ดูแล ส่งเสริมสนับสนุนและให้บริการด้านงานวิชาการแก่ผู้รับการนิเทศ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน อันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยตรงจนถึงคุณภาพของการศึกษา ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551) มีทัศนะว่า การนิเทศการสอนเป็นส่วนย่อยของการนิเทศการศึกษา มุ่งพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและครู รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อที่จะช่วยเหลือครูในการพัฒนาทักษะวิชาชีพให้สูงขึ้น

จากความหมายเกี่ยวกับการนิเทศการสอนของนักศึกษากล่าวสรุปได้ว่าการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเพื่อมุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นการให้บริการ การให้ความร่วมมือ ปรับปรุงและการให้การช่วยเหลือสนับสนุนแก่ผู้บริการ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผลการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมเสริมอื่น ๆ

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน

ในการนิเทศการสอนการสอนแต่ละครั้งจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและแนวทางการดำเนินการนิเทศการสอนที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดผลที่ต้องการดังที่มินักการศึกษาลายท่านได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนไว้อย่างสอดคล้องกัน อาทิ วัชรรา เล่าเรียนดี (2550, หน้า 8) ; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548, หน้า 20) มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนเป็นการปรับปรุงกระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่ส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างขวัญและกำลังใจและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน โดยอาศัยการนิเทศช่วยเหลือ แนะนำ ให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ การใช้และการสร้างสื่อวัตกรรมการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน หรืองานในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมาย กฤษดา สิมมะโน (2552, หน้า 11) ได้สรุป จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน ว่าเป็นการพัฒนาของการนิเทศการสอนเป็นการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย (2552, หน้า 69) ได้สรุป จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนเพื่อมุ่งให้การช่วยเหลือ แนะนำและสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนา พัฒนางานในวิชาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลรวมทั้งเป็นการสร้างการประสานสัมพันธ์ สร้างขวัญและกำลังใจอันจะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงขึ้น มัทนียา นะตะ (2554, หน้า 15) สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศก็คือ การปรับปรุงกระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยอาศัยการนิเทศช่วยเหลือ แนะนำ ให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ ๆ การใช้และการสร้างสื่อวัตกรรมการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรืองานในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมาย วัชรกรณ์ เมตุลา (2556, หน้า 14) สรุปได้ว่า เป็นการมุ่งช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุงและส่งเสริมครูให้พัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เพื่อที่จะเอาความสามารถของครูออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันจะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน ความเจริญก้าวหน้าของนักเรียนและโรงเรียนในที่สุด เนรัญชญาดา หอมทิพย์ (2557, หน้า 18) สรุปได้ว่าเป็นกระบวนการทำงานที่มุ่งสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครู ซึ่งผลสู่เป้าหมายสุดท้าย คือ ผู้เรียนมีคุณภาพและในขณะเดียวกัน การนิเทศการศึกษาต้องพิจารณาในเรื่องการพัฒนากลุ่มคน

ร่วมงาน โดยเฉพาะครูให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งความรู้ ความสามารถของตนมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อช่วยให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ รวมทั้งได้พัฒนาความรู้ความสามารถของครูในการสร้างความมั่นคงในอาชีพครู สร้างขวัญกำลังใจและความสัมพันธ์อันดีเพื่อให้งานนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2547, หน้า 180-181) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนไว้ว่า 1) เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรและให้เป็นไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3 (พ.ศ.2553) 2) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ 3) เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคมทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน 4) เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เพิ่มความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติงานรวมทั้งความต้องการในวิชาชีพ 5) เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาปฏิรูประบบการบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบ ชื่นชมในผลงาน 6) เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระหว่างผู้เกี่ยวข้องได้แก่ชุมชน สังคมและวัฒนธรรม 7) เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีแก่ครูในด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการและความคิดความมีมนุษยสัมพันธ์ ความคิดสร้างสรรค์และความมุ่งมั่น มีอุดมการณ์ในอันที่จะอบรมนักเรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ 8) เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนให้แก่ครูในด้านการวิเคราะห์ปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการศึกษาพื้นฐานความรู้ของนักเรียน การเลือกและปรับปรุงกระบวนการวัดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ 9) เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของครูโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและแก้ปัญหาการสอน การร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นขั้นตอน มีระบบระเบียบ การร่วมมือกันทำงานด้วยความเข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจกัน ยอมรับซึ่งกันและกัน การร่วมมือกันทำงานที่มีเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตร สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและก้าวหน้าเกิดประโยชน์สูงสุด 10) เพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูในด้านการสร้างความมั่นใจในความถูกต้องในการใช้หลักสูตรและการสอน การสร้างความสบายใจในการทำงานร่วมกันและการสร้างความก้าวหน้าในตำแหน่งทางวิชาชีพครู

จากแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน สรุปได้ว่า การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งให้การช่วยเหลือ แนะนำและสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาตน พัฒนางานในวิชาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลรวมทั้งเป็นการสร้างการประสานสัมพันธ์ สร้างขวัญและกำลังใจ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้น

ความจำเป็นในการนิเทศการสอน

การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ อันส่งผลไปยังการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ การนิเทศการสอนจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญเพราะสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้การเรียนการสอนต้องพัฒนาและก้าวตามโลกปัจจุบันและเตรียมพร้อมในการเข้าสู่อนาคตได้อย่างมั่นใจเช่นเดียวกับที่ เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย (2552, หน้า 71) ได้สรุปความจำเป็นของการนิเทศการสอนว่าการนิเทศการสอนมีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาอย่างยิ่งเพราะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะช่วยให้ครูเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพรวมทั้งส่งผลถึงผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวมในที่สุด กรมวิชาการ (2543, หน้า 13) และกรรทอง จิระเดชากุล (2550, หน้า 4) ที่ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการสอนไว้ว่า การนิเทศการสอนเป็นการปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษา การพัฒนาสถานศึกษา ครูและผู้เกี่ยวข้องเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเป็นการประสานงานให้เกิดการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทุกๆด้านตลอดเวลา

จากความจำเป็นของการนิเทศการสอนดังกล่าวสรุปได้ว่าการนิเทศการสอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในปัจจุบันที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อให้ครูสามารถปรับตัวและเตรียมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของโลกและสังคมรวมทั้งส่งผลให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูนำไปสู่ผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม

กิจกรรมการนิเทศการสอน

กิจกรรมการนิเทศการสอนเป็นวิธีการนิเทศที่ผู้นิเทศจะต้องพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์หรือสภาพและปัญหาของสถานศึกษาและคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้กิจกรรมแต่ละชนิดอย่างเหมาะสมโดยพิจารณาถึงจุดประสงค์ของการนิเทศ ขนาดกลุ่มผู้รับการนิเทศและประสบการณ์หรือประโยชน์ที่ผู้รับการนิเทศได้รับเป็นสำคัญ เกี่ยวกับเรื่องนี้ แฮริส (Harris 1985, p.71-86, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2550, หน้า 14-16 ; และสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา แห่งชาติ 2543, หน้า 15-51) ได้เสนอกิจกรรมการนิเทศไว้สอดคล้องกัน สรุปได้ดังนี้

1. การบรรยาย (Lecturing) เป็นกิจกรรมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจของผู้นิเทศไปสู่ผู้รับการนิเทศใช้เพียงการพูดและการฟังเท่านั้น
2. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (Visualized lecturing) เป็นการบรรยายที่ใช้สื่อเข้ามาช่วย เช่น สไลด์ แผนภูมิ แผนภาพ ฯลฯ ซึ่งช่วยให้ผู้ฟังมีความสนใจมากยิ่งขึ้น

3. การบรรยายเป็นกลุ่ม (Panel presenting) เป็นกิจกรรมการให้ข้อมูลเป็นกลุ่มที่มีจุดเน้นที่การให้ข้อมูลตามแนวความคิดหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4. การให้ดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ (Viewing films or television) เป็นการใช้เครื่องมือที่เป็นสื่อทางสายตา ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ เพื่อทำให้ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้และเกิดความสนใจมากขึ้น

5. การฟังคำบรรยายจากเทปวิทยุหรือเครื่องบันทึกเสียง (Listening to tape, radio recordings) เป็นการใช้เครื่องบันทึกเพื่อนำเสนอแนวคิดของบุคคลหนึ่งไปสู่ผู้ฟังคนอื่น

6. การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัสดุและเครื่องต่าง (Exhibiting materials and equipments) เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกอบรมหรือเป็นกิจกรรมสำหรับงานพัฒนาสื่ออื่น ๆ

7. การสังเกตในชั้นเรียน (Observing in classroom) เป็นกิจกรรมที่ทำการสังเกตการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงของบุคลากรเพื่อวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งจะช่วยให้ทราบจุดดีหรือจุดบกพร่องของบุคลากรเพื่อใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานและใช้ในการพัฒนาบุคลากร

8. การสาธิต (Demonstrating) เป็นกิจกรรมการให้ความรู้ที่มุ่งให้ผู้อื่นเห็นกระบวนการและวิธีการดำเนินการ

9. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interviewing) เป็นกิจกรรมสัมภาษณ์ที่กำหนดจุดประสงค์ชัดเจนเพื่อให้ได้ข้อมูลต่างตามต้องการ

10. การสัมภาษณ์เฉพาะเรื่อง (Focused interview) เป็นกิจกรรมการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยทำการสัมภาษณ์เฉพาะโรงเรียนที่ผู้ตอบมีความสามารถจะตอบได้เท่านั้น

11. การสัมภาษณ์แบบไม่ชี้นำ (Non-directive interview) เป็นการพูดคุยและอภิปรายหรือการแสดงความคิดของบุคคลที่สนทนาด้วย ลักษณะของการสัมภาษณ์จะสนใจกับปัญหาและความในใจของผู้รับการสัมภาษณ์

12. การอภิปราย (Discussing) เป็นกิจกรรมที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งเหมาะกับกลุ่มขนาดเล็กมักใช้ร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ

13. การอ่าน (Reading) เป็นกิจกรรมที่ใช้มากกิจกรรมหนึ่ง สามารถใช้ได้กับคนจำนวนมาก เช่น การอ่านข้อความจากวารสารมักใช้ผสมกับกิจกรรมอื่น

14. การวิเคราะห์ข้อมูลและการคิดคำนวณ (Analyzing and calculating) เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการติดตามประเมินผล การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการควบคุมประสิทธิภาพการสอน

15. การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสนอแนวความคิดวิธีการแก้ปัญหาหรือใช้ข้อเสนอแนะต่างๆ โดยให้สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดเห็นโดยเสรี ไม่มีการวิเคราะห์หรือวิพากษ์แต่อย่างใด

16. การบันทึกวีดิทัศน์และการถ่ายภาพ (Videotaping and photographing) วีดิทัศน์เป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นรายละเอียดทั้งภาพและเสียง ส่วนการถ่ายภาพมีประโยชน์มากในการจัดนิทรรศการ กิจกรรมนี้มีประโยชน์ในการประเมินผลงานและการประชาสัมพันธ์

17. การจัดทำเครื่องมือและข้อทดสอบ (Instrumenting and testing) เป็นการใชแบบทดสอบและแบบประเมินต่าง ๆ

18. การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz session) เป็นกิจกรรมการประชุมกลุ่มเพื่ออภิปรายให้หัวข้อเรื่องที่เฉพาะเจาะจง มุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มมากที่สุด

19. การจัดทัศนศึกษา (Field trip) เป็นกิจกรรมการเดินทางไปสถานที่แห่งอื่นเพื่อศึกษาและดูงานที่สัมพันธ์กับงานตนปฏิบัติ

20. การเยี่ยมชม (Visiting) เป็นกิจกรรมที่บุคคลหนึ่งไปเยี่ยมชมและสังเกตการทำงานของอีกบุคคลหนึ่ง

21. การแสดงบทบาทสมมติ (Roleplaying) เป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคล กำหนดสถานการณ์ขึ้นแล้วให้ผู้ทำกิจกรรมตอบสนองหรือปฏิบัติตนเองตามธรรมชาติที่ควรเป็น

22. การเขียน (Writing) เป็นกิจกรรมที่ใช้เป็นสื่อกลางในการนิเทศเกือบทุกชนิด เช่น การเขียนโครงการนิเทศ การบันทึกข้อมูล การเขียนรายงาน การเขียนบันทึก ฯลฯ

23. การปฏิบัติตามคำแนะนำ (Guided practice) เป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติในขณะที่ปฏิบัติมีคนคอยดูแลช่วยเหลือ มักใช้กับรายบุคคลหรือกลุ่มขนาดเล็ก

24. การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการประชุมที่เน้นให้ผู้เข้าประชุมมีความรู้ความเข้าใจและทักษะทั้งทางด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยสามารถนำไปพัฒนางานให้มีคุณภาพ

25. การศึกษาเอกสารวิชาการ เป็นการมอบหมายเอกสารให้ผู้รับการนิเทศไปศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วนำความรู้ที่ได้อำยทอดให้คณะครู

26. การสนทนาทางวิชาการ เป็นการประชุมครูหรือกลุ่มผู้ที่สนใจในเรื่องราว ข่าวสารเดียวกัน โดยกำหนดให้มีผู้นำสนทนาคนหนึ่งนำสนทนาในเรื่องที่กลุ่มสนใจเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ แนวทางการปฏิบัติงาน เทคนิควิธีการแก่คณะครูในสถานศึกษา

27. การสัมมนา เป็นการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจเพื่อสรุปข้อคิดเห็นและแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน

28. การอบรม เป็นการให้ครูเข้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาชีพเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครู มีความตื่นตัวทางวิชาการและนำความรู้ความสามารถที่ได้จากการอบรมไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

29. การให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นการพบปะกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเพื่อช่วยแก้ปัญหาทั้งด้านส่วนตัวและการปฏิบัติงานหรือช่วยแนะนำส่งเสริมให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จความสำเร็จยิ่งขึ้น การให้คำปรึกษาแนะนำสามารถดำเนินการได้ทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

30. การสังเกตการณ์สอน เป็นการจัดให้บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอน มาสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในขณะที่ทำการสอน เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนของผู้นิเทศ

จากกิจกรรมการนิเทศการสอน สรุปได้ว่า ในการนิเทศการสอนแต่ละครั้งควรเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศให้เหมาะสมกับสภาพและปัญหาของสถานศึกษาและให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้กิจกรรมแต่ละชนิดอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาถึงจุดประสงค์ของการนิเทศ ขนาดกลุ่มของผู้รับการนิเทศและประสบการณ์หรือประโยชน์ที่ผู้รับการนิเทศได้รับเป็นสำคัญ

ทักษะการนิเทศการสอน

ในการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น วัชรวิทย์ (2550, หน้า 18-19) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นในการนิเทศไว้สอดคล้องกันคือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะด้านการจัดการ รายละเอียดแต่ละด้านมีดังนี้

1. ทักษะด้านเทคนิค เป็นความสามารถในการใช้ความรู้วิธีการและเทคนิคที่จำเป็นและที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศซึ่งในการนิเทศแต่ละครั้งผู้นิเทศหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องมีความรู้ความสามารถเฉพาะอย่าง ต้องมีความรู้ความเข้าใจเทคนิควิธีและสามารถใช้เทคนิควิธีเหล่านั้นได้ เช่น เทคนิคการนิเทศแบบพัฒนาการ เทคนิคการนิเทศแบบคลินิก เทคนิคสังเกตการสอนและการจัดประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ รวมทั้งต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่สำคัญ และสามารถสาธิตแนะนำให้กับครูได้

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายในกลุ่มและสามารถสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มรวมถึงความสามารถในการจูงใจและมีอิทธิพลเหนือคนอื่น ได้รับการร่วมมืออย่างจริงจังสามารถพัฒนากลุ่มงานให้มีประสิทธิภาพและสร้างการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

3. ทักษะด้านการจัดการ เป็นความสามารถในการที่จะจัดให้และคงไว้ซึ่งสภาพเงื่อนไขที่จะเป็นการสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานหรือกลไกในการรักษาไว้และทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพขึ้น ประกอบด้วยทักษะในการจัดการต่อไปนี้

3.1 ความสามารถในการรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลกับหน่วยงาน

3.2 ความสามารถในการที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานในองค์กรหรือโรงเรียน

3.3 ความสามารถในการที่จะสร้างองค์กรที่มีคุณภาพ

3.4 ความสามารถในการสร้างและคงไว้ซึ่งสมรรถภาพขององค์กร

จากทักษะการนิเทศการสอนดังกล่าว สรุปได้ว่า ทักษะที่จำเป็นในการนิเทศที่สำคัญคือ 1) ทักษะด้านเทคนิค 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 3) ทักษะด้านการจัดการ ซึ่งทักษะทั้งสามด้านจะต้องผสมผสานกันในการนำไปใช้ในการปฏิบัติการนิเทศ

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching)

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) นั้นเป็นเป็นการนิเทศภายในแบบหนึ่งที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากรูปแบบหนึ่ง โดยเฉพาะผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเป็นผู้มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมกันเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเข้าใจได้ นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทกัน โดยเป็นทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอีกด้วย

ความหมายและความเป็นมาของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) ดังที่ศิริภรณ์ เทวะผลิน (2548, หน้า 23) อธิบายว่ามาจากคำว่า Peer ตามพจนานุกรม หมายถึง เท่ากัน เสมอกันหรือการเพ่งดู มองดู ส่วนคำว่า Coach หรือ Coaching หมายถึงผู้ทำหน้าที่สอน ฝึก หรือแนะนำ หรือการสอน การบอก การแนะนำ เมื่อคำว่า Peer Coaching ถูกนำมาใช้ในการนิเทศมีความหมายไว้ว่า เป็นการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน หรือการนิเทศโดยเพื่อนร่วมงาน หรือเพื่อนร่วมงานที่ไม่ใช่ศิษยานุศิษย์หรือผู้บริหารสอดคล้องกับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน วัชรรา เล่าเรียนดี (2556, หน้า 224-225) กล่าวว่าไว้ว่าเป็นกระบวนการนิเทศที่เพื่อนครู 2 คนจับคู่หรือร่วมกลุ่มกันเพื่อปรับปรุงหรือการปรับปรุงพัฒนาการ จัดการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลการเรียนของนักเรียนด้วยเทคนิควิธีสอนหรือรูปแบบการสอนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสม มีการสังเกตการสอนให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกันและกันและการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนทำได้ง่าย สะดวกเนื่องจากเพื่อนครูด้วยกัน ร่วมมือกันจากความสนใจในเรื่องเดียวกันและพึงพอใจที่จะร่วมมือกันปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของกันและกัน กระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสามารถนำกระบวนการนิเทศแบบต่าง ๆ มาใช้ได้ เพียงแต่ผู้นิเทศคือ เพื่อนครูที่ร่วมโครงการด้วยกัน ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้ทำหน้าที่นิเทศจนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน ทั้งนี้ผู้บริหาร / หัวหน้าวิชาการ ทำหน้าที่ประสานให้ความสะดวก

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer-Coaching)สามารถนำมาใช้เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้ทั้งสองฝ่าย คือ ครูผู้ทำหน้าที่ Coaching โดยการร่วมกันปฏิบัติใน 3 ระยะ ซึ่งไม่จำเป็นต้องสังเกตกันทั้งชั่วโมง

ขั้นที่ 1 การเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการเรียนการสอนในเวลาสั้น ๆ บันทึกสิ่งสนใจสั้น ๆ (Peer Watching) หรือบันทึกจุดเด่นของการสอนและข้อเสนอแนะแบบ 2+2

ขั้นที่ 2 ให้ข้อมูลย้อนกลับหรือพูดคุยหลังการสังเกตการสอน (Peer Feedback) หรือมอบข้อมูลที่บันทึกให้ครู

ขั้นที่ 3 ให้ข้อเสนอแนะ เมื่อครูต้องการคำแนะนำในประเด็นที่บันทึก (Peer Coaching)

ทั้งนี้ ผู้บริหารครูหัวหน้ากลุ่มสาระหรือผู้นิเทศภายนอก ต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกประสานงาน ให้คำแนะนำ หรือจัดฝึกอบรมในเรื่องที่ครูต้องการ

เพ็ญจันทร์ มินะจรัส (2551, หน้า 16) สรุปได้ว่าเป็นการนิเทศระหว่างผู้ร่วมงานหรือเพื่อนร่วมอาชีพที่ปฏิบัติงานร่วมกันในการสังเกตการสอนเพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ฉัตรชัย ไชยวุฒิ (2552, หน้า 26) สรุปความหมายของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนได้ว่าเป็นการจัดกิจกรรมการทำงานร่วมกันระหว่างครูที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ โดยจัดเป็นลำดับขั้นตอนในการสังเกตการสอนและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการสอนที่เพื่อนสังเกตได้และร่วมกันอภิปรายเพื่อมุ่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของกันและกัน อรสา กุณศิลา (2556, หน้า 23) สรุปได้ว่าเป็นการนิเทศระหว่างผู้ร่วมงานหรือเพื่อนร่วมอาชีพที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ในการสังเกตการสอนเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จุไรรัตน์ สุดรุ่ง (2552) ได้อธิบายไว้ว่าการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือการนิเทศโดยตรงที่เปิดโอกาสให้ครูสองคนได้ดึงเอาศักยภาพด้านการสอนที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคนออกมา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยเริ่มจากการจับคู่กันเพื่อสร้างมิตรสัมพันธ์อันดีต่อกันและใช้สัมพันธภาพอันดีเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมหรือความสำเร็จในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) พัฒนาการเรียนการสอน 2) เพื่อให้ครูเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูที่สอนวิชาเดียวกันหรือระดับเดียวกันสามารถนิเทศกันได้ 3) เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานในโรงเรียน 4) เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างมีอาชีพ และ 5) เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

จากความหมายการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสรุปได้ว่าเป็นการนิเทศระหว่างผู้ร่วมงานหรือเพื่อนร่วมอาชีพที่ปฏิบัติงานร่วมกันในการสังเกตการสอนซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความสำคัญการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

จอยซ์ และ เซาเวอร์ (Joyce and Showers, 1987, อ้างถึงใน วัชราน เล่าเรียนดี, 2544, หน้า 14) ได้สรุปสาระสำคัญของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ดังนี้

1. การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เป็นกระบวนการการทำงานเคียงคู่กันระหว่างเพื่อนร่วมงานต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยตลอดซึ่งจะช่วยให้มีการนำเทคนิคทักษะใหม่ ๆ ไปใช้จริงมากขึ้น
2. เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำความรู้ นวัตกรรมใหม่ๆเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในโรงเรียน
3. เป็นการสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกันระหว่างบุคลากรร่วมอาชีพ
4. เป็นการช่วยให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของตนเอง
5. เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับครูผู้สอนโดยตรงและมีประโยชน์มากสำหรับผู้นิเทศ ผู้ทำหน้าที่นิเทศหรือผู้บริหารที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เพ็ญจันทร์ มินะจรัส (2551, หน้า 16) สรุปความสำคัญการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน คือ เป็นกระบวนการของการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูและเพื่อนครูด้วยกัน เป็นการเสริมสร้าง ช่วยเหลือและสนับสนุนของเพื่อนครูด้วยกันในการเป็นผู้นิเทศและรับการนิเทศ อรสา กุนศิลา (2556, หน้า 24) สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการของการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูและเพื่อนครูด้วยกัน เป็นการเสริมสร้าง ช่วยเหลือและสนับสนุนของเพื่อนครูด้วยกันในการเป็นผู้นิเทศและรับการนิเทศ

สรุปความสำคัญการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนคือ เป็นกระบวนการของการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูและเพื่อนครูด้วยกันเป็นการเสริมสร้าง ส่งเสริมและสนับสนุนของเพื่อนครูด้วยกันในการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

รูปแบบของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) สามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถนำไปปรับใช้ได้ตามจุดประสงค์ของการพัฒนาในแต่ละเรื่อง (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2541, หน้า 161) ดังนี้

1. การนิเทศเพื่อการพัฒนาด้านเทคนิคการสอน เป็นการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนรูปแบบหนึ่งที่เน้นการช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะและวิธีการสอนแบบต่าง ๆ จากที่ได้รับการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติมาให้นำไปใช้ได้จริงในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามจุดประสงค์ของการพัฒนาในแต่ละเรื่อง (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2544, หน้า 149) ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ การฝึกร่วมมือกันสังเกต (Collegial Coaching) เป็นการช่วยให้ครูได้พัฒนาปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนของตัวเองด้วยตัวเอง เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครู ครูกับเพื่อนครู หรือครูกับบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน เป็นการนิเทศแบบเพื่อน

ช่วยเพื่อนอีกแบบหนึ่ง ที่เน้นการพัฒนาปรับปรุงการสอนโดยการร่วมมือกัน เปิดโอกาสให้เวลาสนทนากันระหว่างครูมากขึ้น การที่มีโอกาสสังเกตการสอนระหว่างเพื่อนด้วยกัน ทำให้รู้จุดบกพร่องและเข้าใจตัวเองมากขึ้น การนิเทศแบบนี้มีพื้นฐานความเชื่อว่าครูสามารถพัฒนาทักษะและวิเคราะห์การสอนของตนเองได้ ถ้ามีโอกาสที่จะฝึกและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ดังกล่าว การนิเทศแบบนี้มีเป้าหมายระยะยาวจนกว่าครูจะสามารถแก้ไขตัวเองได้อย่างต่อเนื่องกับการนิเทศแบบการฝึกร่วมมือกันสังเกต มีวิธีการง่าย ๆ คือ การจับคู่กันระหว่างครูในสายวิชาเดียวกันหรือต่างสาขากันเน้นที่การสังเกตการสอนของกันและกัน โดยเฉพาะประเด็นที่ต้องการเรียนรู้มากที่สุด เน้นเฉพาะจุดที่บกพร่องที่ต้องการแก้ไข ปรับปรุง ผู้สังเกตการสอนจะต้องร่วมมือกับผู้รับการสังเกต คิดและตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน แตกต่างจากการนิเทศแบบการฝึกเทคนิควิธีการและนวัตกรรมใหม่ ๆ (Technical Coaching) ซึ่งผู้สังเกตหรือผู้นิเทศจะเป็นผู้บอก เป็นผู้ตัดสินใจว่า การสอนของครูเหมาะสมหรือถูกต้องเพียงใด ต้องการแก้ไข ปรับปรุงจุดใดบ้าง ผู้ทำหน้าที่นิเทศแบบนี้จะต้องมีความรู้ความชำนาญในทักษะต่าง ๆ มากพอสมควร ถ้ามุ่งพัฒนาสภาพการทำงานในโรงเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและบุคลากรต่าง ๆ แล้ว วิธีการนิเทศแบบฝึกร่วมมือกันสังเกต (Collegial Coaching) เหมาะสมที่สุดที่นำมาใช้ในโรงเรียน เพ็ญจันทร์ มีนะจรัส (2551, หน้า 18) สรุปรูปแบบของการนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน คือ เทคนิคของการสอนที่นำวิธีทักษะหรือนวัตกรรมใหม่มาใช้ บ่อย การทำงานกันเป็นทีม การสนทนากันระหว่างครูมากขึ้น มีโอกาสสังเกตการสอนระหว่างเพื่อน และการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่ท้าทาย ความพยายามที่จะแก้ปัญหาคือการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นเป็นประจำ อรสา กุศลิตา (2556, หน้า 26) สรุปรูปแบบการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือ เทคนิค วิธีการที่นำวิธี การนำทักษะหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ บ่อย ๆ การทำงานเป็นทีม การสนทนากันระหว่างครูมากขึ้น มีโอกาสสังเกตการสอนระหว่างเพื่อนและการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่ท้าทาย ความพยายามที่จะแก้ปัญหาคือ การจัดการเรียนรู้ขึ้นเป็นประจำ

จากรูปแบบของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สรุปได้ว่าการฝึกร่วมมือกันสังเกต (Collegial Coaching) เป็นการช่วยให้ครูได้พัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเองด้วยตัวเองเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับครู ครูกับเพื่อนครู หรือครูกับบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนทำให้รู้จุดบกพร่องและเข้าใจตัวเองมากขึ้นมุ่งพัฒนาสภาพการทำงานในโรงเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างครูและบุคลากรและเหมาะสมที่สุดที่นำมาใช้ในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการเลือกใช้รูปแบบการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

การนำรูปแบบการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาใช้พัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ศิริภรณ์ เทวะพลิน (2548, หน้า 24-25) มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การฝึกเทคนิค วิธีการและนวัตกรรมใหม่ (Technical Coaching) ใช้หลังการฝึกอบรมทักษะ วิธีการและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้เกิดการถ่ายโยงความรู้ทักษะต่าง ๆ ขณะปฏิบัติการสอนในห้องเรียนให้มีการนำไปใช้อย่างถูกต้องเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้นทั้งในตัวนักเรียนและครูผู้สอน

2. การฝึกร่วมมือกันสังเกต (Collegial Coaching) ใช้ต่อเมื่อต้องการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของครู ส่งเสริมการคิดอย่างอิสระและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน

3. การฝึกการแก้ปัญหา (Challenge Coaching) ใช้เมื่อต้องการที่จะส่งเสริม พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของครู ซึ่งผู้นิเทศจะต้องมีความรู้ ทักษะในการแก้ปัญหาและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นิเทศหรือผู้สังเกตการสอน อาจเป็นใครที่ไม่ใช่เพื่อนครูหรือครูผู้สอนแต่มีประสบการณ์ในการนิเทศทั้ง 2 แบบข้างต้น

จากข้อเสนอแนะในการเลือกใช้รูปแบบการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สรุปได้ว่า การนำรูปแบบการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาใช้พัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน คือ การฝึกเทคนิค วิธีการและนวัตกรรมใหม่ การฝึกร่วมมือกันสังเกตและการฝึกการแก้ปัญหา

ขั้นตอนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

วัชรนา เล่าเรียนดี (2544, หน้า 142-144) ได้นำเสนอขั้นตอนวิธีการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน มี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Pre-observation Conference) เป็นการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้สอนก่อนการสังเกตการสอนซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอนคือ

1.1 ผู้นิเทศพูดคุยปรึกษาหารือกับครูผู้สอนเกี่ยวกับประเด็นที่น่าสนใจหรือประเด็นที่มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มองเห็นชัดเจนเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนหรือพฤติกรรมเรียนที่เป็นปัญหาและที่เกิดขึ้นในห้องเรียน

1.2 เป็นขั้นตอนการตกลงในเรื่องพฤติกรรมที่จะสังเกตในห้องเรียนร่วมกับกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของพฤติกรรมที่ใช้ได้หรือต้องปรับปรุง ถ้าผู้นิเทศและครูไม่พูดคุยหรือปรึกษาหารือเกี่ยวกับประเด็นที่เป็นปัญหาก่อนผู้นิเทศก็จะกำหนดเกณฑ์ที่เป็นพื้นฐานของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเพื่อจะบันทึกได้ตรงแต่ถ้าครูและผู้นิเทศพูดคุยตกลงกันก่อนเกี่ยวกับประเด็นที่เป็นปัญหาในขั้นตอนนี้ ก็จะพยายามนิยามพฤติกรรมนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไขจุดที่เป็นปัญหานั้นแต่ในขั้นนี้ทั้งผู้นิเทศและครูจะต้องช่วยกันกำหนดเกณฑ์มาตรฐานพื้นฐานการปฏิบัติที่ครูควรจะต้องปฏิบัติได้

1.3 เป็นขั้นตอนการเลือกเครื่องมือหรือการสร้างเครื่องมือในการสังเกตการสอน โดยที่
ผู้สังเกตอาจจะเสนอเครื่องมือในการสังเกตการสอนในชั้นเรียนให้ครูได้รับรู้ที่จะใช้ในการเก็บบันทึก
ข้อมูลพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดและเกี่ยวข้องกับประเด็นที่เป็นปัญหาและเกิดขึ้นในห้องเรียน

2. ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตการสอน (Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมการสอนที่ได้
ตกลงกันแล้ว โดยที่ผู้สังเกตจะดำเนินการสังเกตการสอนในห้องเรียนตั้งแต่ต้นจนจบหรือ ในช่วงเวลา
ที่เหมาะสมตามที่ตกลงกันไว้ระหว่างครูและผู้สังเกต โดยใช้เครื่องมือที่ได้เลือกหรือสร้างขึ้นทำการ
บันทึกข้อมูลจากการสังเกต

3. ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน (Analysis) เป็นการวิเคราะห์จากการ
สังเกตการสอนและระบุที่ต้องแก้ไขปรับปรุงหรือคงไว้ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอนดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ผลจากการสังเกตการสอน ผู้สังเกตรวบรวมเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการ
สังเกตการสอน

3.2 สังเกตการสอนให้ชัดเจน เข้าใจง่ายพร้อมที่จะนำเสนอให้ผู้สอนทราบ โดย
ผู้สังเกตจะต้องจัดการเก็บข้อมูลนั้นอย่างสมบูรณ์ที่สุด แปรผลข้อมูลจากการสังเกตให้ผู้สอนเข้าใจอย่าง
ชัดเจนแต่ไม่ควรให้ความคิดส่วนตัวเชิงประเมินผลหรือวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของครู แต่เพียง
เพื่อเสนอให้ผู้สอนทราบว่าการสังเกตการสอนนั้นพฤติกรรมที่บันทึกออกมาตามที่เห็นและร่วมกัน
พิจารณาจุดที่ต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือคงไว้หลังจากที่ครูยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น

3.3 การร่วมพัฒนาพฤติกรรมที่จะต้องคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงจากการวิเคราะห์
ผลของการสังเกตซึ่งผู้สังเกตจะพิจารณาพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งได้อยู่แล้วและควรจะคงไว้และพฤติกรรม
การสอนที่ควรจะเปลี่ยนแปลงเพื่อจะได้แก้ปัญหาการสอนของครู โดยผู้สังเกตจะต้องวางแผนยุทธวิธี
ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาดังกล่าวซึ่งอาจจะพิจารณาร่วมกับครู

4. ขั้นตอนที่ 4 การประชุมหลังสังเกตการสอน (Post-Observation Conference) เป็น
ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการนิเทศการสอนก่อนที่จะมีการดำเนินการกระบวนการซ้ำ ซึ่ง
ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับผลการสังเกตการสอนในขั้นตอนนี้
ผู้สังเกตจะทบทวนข้อตกลงต่างๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาในการสอนของครูและวิธีการที่ได้มาซึ่ง
ข้อมูลดังกล่าวอาจได้มาจากผู้สังเกตนั่นเอง การนำเสนอข้อมูลย้อนกลับแก่ครูจะต้องเป็นไปในลักษณะ
ที่พยายามทำให้ครูเข้าใจและกระตุ้นส่งเสริมให้ครูได้ทำการพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลนั้นด้วยตนเอง
แม้ว่าผู้สังเกตจะต้องทำการวิเคราะห์มาแล้วก็ตามแต่ผลการวิเคราะห์ของผู้สังเกตจะยังไม่นำเสนอให้ผู้
สอนแต่จะใช้วิธีนำและฝึกให้ครูได้ใช้ข้อมูลจากการสังเกตมาสรุปผลของประเด็นที่เป็นปัญหาหรือที่
ต้องแก้ไขด้วยตนเองให้ได้

4.2 การพิจารณายุทธวิธีการแก้ไขปัญหของครู โดยที่ผู้นิเทศจะเป็นผู้ช่วยแนะนำหรือชี้แนะวิธีการ ปรับปรุงและพัฒนาทั้งคู่อจะร่วมกันพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ 1) พฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมแก่การคงไว้ 2) พฤติกรรมการสอนที่ไม่ถูกต้องควรต้องปรับปรุงแก้ไข 3) ยุทธวิธีต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และ 4) การดำเนินการตามกระบวนการการนิเทศการสอนอีกครั้ง (Recycle) การดำเนินการตามกระบวนการการนิเทศการสอนอีกครั้ง (Recycle) เป็นเรื่องที่ควรปฏิบัติเมื่อปรากฏว่าครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแต่ปัญหาการสอนยังคงเกิดขึ้นอยู่ ดังนั้นการดำเนินการตามกระบวนการการนิเทศจึงควรมีการปฏิบัติซ้ำอีกครั้งโดยเน้นประเด็นปัญหาเดิม แต่พฤติกรรมการสอน กิจกรรมการเรียนรู้และเกณฑ์ในการปฏิบัติควรกำหนดขึ้นใหม่รวมทั้งเครื่องมือในการสังเกตการสอนก็ควรจะต้องปรับเปลี่ยนด้วย ผู้นิเทศและครูควรร่วมกันปฏิบัติตามทุกขั้นตอนของกระบวนการเพื่อช่วยแก้ปัญหการสอนของครู

จุไรรัตน์ สุธรง (2552, หน้า 46) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. เพื่อนสังเกตการสอนเพื่อน (Peer Watching) ครูที่เป็นคู่นิเทศแจ้งความต้องการที่จะให้เพื่อนสังเกตการสอนของตนเอง เพื่อนผู้นิเทศเข้าสังเกตการสอนเพื่อนตามที่ตกลงกันไว้ บันทึกข้อมูลทั้งหมด โดยไม่มีการแสดงความคิดเห็นหรือการประเมินใด ๆ ทั้งสิ้นในขั้นตอนนี้อาจจะสลับกันสังเกตการสอนโดยปฏิบัติเช่นเดียวกันกับที่เพื่อนได้สังเกตการสอนเรา

2. เพื่อนให้ข้อมูลย้อนกลับ (Peer Feedback) แต่ละคนสรุปข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอนวิเคราะห์ข้อดี ข้อด้อยของกันและกัน โดยทบทวนความต้องการของแต่ละคน เพื่อให้ตรงตามความต้องการของเพื่อน ประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยแต่ละคนเป็นผู้สะท้อนความคิดเห็นของตนเองก่อน และเพื่อนผู้นิเทศเป็นผู้รับฟัง

3. การให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน (Peer Supervise) ทั้งคู่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับร่วมกัน นำคำแนะนำไปปรับปรุงแก้ไขหรือนำเอาส่วนดีของเพื่อนไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองแล้วนิเทศการสอนกันอีกครั้งเพื่อติดตามผล

จากขั้นตอนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สรุปได้ว่า การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีขั้นตอนคือ การประชุมก่อนการสังเกตการสอน การสังเกตการสอน การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอนและการประชุมหลังสังเกตการสอน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงนำขั้นตอนดังกล่าวนี้มาเป็นขั้นตอนหลักในการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

เครื่องมือที่สำคัญสำหรับกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน คือ แบบสังเกตการสอนและการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการเรียน

การสอนและการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์สอนจะเป็นส่วนสำคัญในการนำมาใช้ในการวิเคราะห์การสอนของครูเพื่อจะหาทางแก้ไขปรับปรุงหรือส่งเสริมพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น การสังเกตการสอนจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งของการนิเทศเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในทุกรูปแบบ

เครื่องมือในการนิเทศการสอนประกอบด้วยเครื่องมือที่สำคัญ คือ 1) เครื่องมือสำหรับผู้นิเทศหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศ และ 2) เครื่องมือสำหรับครูผู้สอนหรือผู้รับการนิเทศ (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556, หน้า 234) ได้เสนอเครื่องมือการนิเทศการสอนสำหรับผู้นิเทศหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศ

1. โครงการนิเทศการสอนเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของนักเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง/ด้านใดด้านหนึ่ง

2. แผนการนิเทศการสอนของครู
 3. เครื่องมือสังเกตการสอนของครูและแบบประเมินสมรรถภาพการสอนของครู
 4. ปฏิทินสังเกตการสอนของครู
 5. แบบประเมินตนเองในการนิเทศการสอน
 6. แบบประเมินโครงการการนิเทศและแผนการสอน
 7. แบบสอบถามความคิดเห็นของครู
 8. แบบรายงานผลการนิเทศการสอน
- เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนิเทศของครู

1. โครงการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนหรือโครงการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนที่ได้เลือกใช้ร่วมกับผู้นิเทศ
3. แบบวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียน
4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน
5. แบบประเมินสมรรถภาพการสอนของครู (ครูประเมินตนเอง)และแบบประเมินสมรรถภาพการนิเทศของผู้นิเทศ

6. แบบบันทึกของตนเอง (Journal Writing) ครู/ผู้รับการนิเทศและของนักเรียน
7. แบบรายงานผลการนิเทศ (สำหรับการทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศในเวลาเดียวกัน)

ขั้นตอนการสังเกตการณ์สอน 7 ขั้น ดังนี้

- 7.1 เลือกประเด็นที่จะสังเกต
- 7.2 เลือกเทคนิควิธีการสังเกตและบันทึกที่เหมาะสม 1-2 วิธี
- 7.3 สังเกตและบันทึก

7.4 นำเสนอข้อมูลร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล

7.5 อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่พบเห็นจากการสังเกตและบันทึก

7.6 สรุปข้อค้นพบประเด็นที่สำคัญหรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพื่อการแก้ไขปรับปรุง

7.7 พิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายและสาระสำคัญเพื่อการสังเกตในครั้งต่อไป

สำหรับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนั้นจะเปิดโอกาสให้สมาชิกภายในโครงการได้ทำการสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน กำหนดจุดประสงค์ตลอดจนพฤติกรรมที่จะสังเกตและหลังการสังเกตเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพต่าง ๆ จะช่วยในการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับการสังเกตเป็นอย่างดี การเลือกใช้วิธีการสังเกตให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันเนื่องจากหลักการ แนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับ Coaching เป็นที่นิยมและสนใจนำไปใช้มากขึ้นในวงการศึกษ โดยเฉพาะการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) ซึ่งเน้นการช่วยเหลือกันเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระหว่างเพื่อน สามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งเป็นทางการ (Formal) และไม่เป็นทางการ (Informal) (วัชรวิภา เล่าเรียนดี, 2556, หน้า 225)

1. การประชุมก่อนการสังเกตการสอน

1.1 สัมภาษณ์ความต้องการ/ความสนใจร่วมกัน

1.2 ศึกษาความรู้เรื่องวิธีการนิเทศ/การสังเกตการณ์สอน เทคนิควิธีการเรียนรู้

1.3 เลือกวิธีสอนและเครื่องมือสังเกตการสอน

1.4 เขียนแผนการนิเทศและแผนการสอน

2. การสังเกตการสอน

2.1 ครูสังเกตการสอนกันและกันตามแผนการนิเทศของตนเอง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ครูร่วมกันวิเคราะห์ผลการสังเกตการสอนกันและกัน

4. การประชุมหลังการสังเกตการสอน

4.1 นำเสนอผลการสังเกตการสอนกันและกัน

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาพฤติกรรมที่ควรปรับปรุงต่อไป

4.3 ร่วมกันพิจารณาประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เสนอวิธีการแก้ปัญหาหรือ

พิจารณาปัญหาอื่นพร้อมวิธีแก้ปัญหาต่อไป

เพ็ญจันทร์ มินะจรัส (2551, หน้า 19) สรุปเครื่องมือที่ใช้การนิเทศการสอนคือ เป็นเครื่องมือที่จะใช้ในการสังเกตและการบันทึกการนิเทศการสอนเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับและนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการสอน คือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตและบันทึก การนิเทศการสอนเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับและนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อดีของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ดังที่ ศิริภรณ์ เทวะพลิน (2548, หน้า 26) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ช่วยให้มีการช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ
2. เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ครูได้ปรับปรุงและพัฒนาการสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง
3. เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ทักษะ วิธีสอนซึ่งกันและกัน
4. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันในสาขาเดียวกันหรือต่างสาขากัน
5. การสร้างเสริมสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สร้างบรรยากาศในการร่วมมือกันปฏิบัติงาน
6. ช่วยให้ครูตระหนักถึงความสำคัญและเป้าหมายของการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน
7. ช่วยเติมช่องว่างระหว่างครูด้วยกัน ช่วยคลายกฎแห่งความโดดเดี่ยวของครูแต่ละคน ช่วยทำให้ครูรู้สึกว่าคุณเองมีเพื่อนหัวอกเดียวกัน
8. ช่วยพัฒนาบุคลากร เพราะการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนนั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาบุคลากรด้านการสอน การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนหรือการให้คำแนะนำช่วยเหลือกัน

ฉัตรชัย ไชยวุฒิ (2552, หน้า 34) จากประโยชน์ที่ได้รับจากการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สรุปได้ว่า การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนมีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การทำงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้ครูได้มีโอกาสดลองสอนและแก้ปัญหาาร่วมกัน ลดความหวาดกลัวและอคติที่มีต่อการนิเทศแบบเดิม

สรุปข้อดีของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนพบว่าเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ทำการสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน กำหนดจุดประสงค์ตลอดจนพฤติกรรมที่จะสังเกตร่วมกัน จัดการประชุมก่อนการสังเกต สังเกตการสอน เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กัน เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับการสังเกตเป็นอย่างดี

2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างคู่มือ

ความหมายของคู่มือ

ในการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีคู่มือในการปฏิบัติงานเพราะคู่มือจะกำหนดเป้าหมาย วิธีการดำเนินงานตลอดจนการวัดผลและ ประเมินผล ซึ่งความหมายของคู่มือนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้ กิริบุญ จงวุฒิเวศย์

และ มาเรียม นิลพันธุ์ (2542, หน้า 14) ได้ให้ความหมายในการจัดทำคู่มือครู ไว้ว่า ต้องคำนึงถึงคู่มือที่สร้างขึ้นมานั้นมีความจำเป็นอย่างไร โดยคู่มือครูเป็นแหล่งของความรู้ของผู้ศึกษาและที่สำคัญก็จะเป็นตัวช่วยให้มีความเข้าใจมากขึ้นและสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องมากขึ้น กันตถน นฤวัตปกรณ (2557, หน้า 23) สรุปได้ว่า หมายถึงเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการของผู้ใช้ ให้ความรู้ ให้เข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สามารถศึกษาได้ด้วยตนเองจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ชัญญา นุช สุวรรณกันธา (2557, หน้า 14) สรุปได้ว่า คู่มือเป็นสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ สื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบพิเศษผลิตเผยแพร่ รวบรวมเรื่องราว ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจเฉพาะด้านทั้งภาคทฤษฎีและแบบฝึกปฏิบัติ สามารถใช้เป็นแหล่งอ้างอิงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์มีคำอธิบายและคำตอบ รายละเอียดง่ายต่อการเรียนรู้ สามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง อุดุยศักดิ์ ยืนนาน (2555, หน้า 16) สรุปได้ว่า คู่มือ คือ หนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินกิจกรรม การวัดผล โดยผู้เขียนที่มีความรู้ ประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ นำมาจัดทำให้อ่านง่ายและสะดวกต่อผู้ศึกษาหรือผู้นำไปใช้จัดกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถนำไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด

สรุปได้ว่า คู่มือ คือหนังสือหรือเอกสารที่มุ่งหวังให้ผู้ใช้หรือผู้ปฏิบัตินำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ประเภทของคู่มือ

ในการจัดทำคู่มือต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคู่มือของทางราชการหรือคู่มือขององค์กรเอกชนก็ตาม ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายประเภทของคู่มือไว้ ดังนี้ กันตถน นฤวัตปกรณ (2557, หน้า 24) สรุปได้ว่า คู่มือ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. คู่มือที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เช่น คู่มือครู คู่มือนักเรียน คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. คู่มือทั่วไป เป็นลักษณะของเอกสารแนะนำความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้แก่ผู้อ่านเข้าใจ และสามารถดำเนินการตามได้ด้วยตนเอง

จากแนวคิดเกี่ยวกับประเภทของคู่มือที่นักวิชาการอธิบายมาแล้วสรุปได้ว่า คู่มือแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

2.1 คู่มือเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรเป็นคู่มือเสนอแนะแนวทางหรือเทคนิควิธีการสอน การใช้หนังสือหรือนวัตกรรมที่สัมพันธ์กับวิชาใดวิชาหนึ่งหรือระดับชั้นเรียนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ เช่น คู่มือรายวิชา คู่มือระดับชั้นเรียน คู่มือการใช้สื่อวัตกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น

2.2 คู่มือการจัดกิจกรรมการสอนโดยทั่วไป เป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิค วิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบรรลุตตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และเป็นคู่มือที่มีได้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเนื้อหาหรือคำอธิบายรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยตรง เช่น คู่มือการปฏิบัติกิจกรรมสร้างนิสัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา คู่มือการสอนโดยใช้นิทาน เป็นต้น

อดุลย์ศักดิ์ ยืนนาน (2555, หน้า 17) สรุปได้ว่า คู่มือที่ให้ความรู้และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยมุ่งหวังให้ผู้ใ้คู่มือเข้าใจและนำไปใช้ได้อย่างสะดวก มีประสิทธิภาพและตรงเป้าหมายซึ่งสามารถแบ่งออกได้ / ประเภท ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิคการสอน การใช้สื่อที่ความสัมพันธ์กับรายวิชาและระดับชั้นตามที่หลักสูตรกำหนดและคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั่วไปที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิคในการจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ซึ่งมีได้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเนื้อหาหรือคำอธิบายรายวิชาใด

สรุปได้ว่า ประเภทคู่มือมีหลากหลายแบบไม่ว่าจะเป็นคู่มือของทางราชการหรือคู่มือขององค์กรเอกชน ล้วนแล้วเพื่อส่งเสริมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และนำไปใช้ให้ถูกต้อง

องค์ประกอบของคู่มือ

ในการจัดทำคู่มือมีส่วนประกอบสำคัญๆที่สามารถใช้ปฏิบัติงานได้ ดังแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

กันตภณ นฤวัตปกรณ (2557, หน้า 29) สรุปได้ว่า ประกอบด้วย 1) ปก 2) คำชี้แจงในการใช้คู่มือประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของคู่มือ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการใช้คู่มือ วิธีการใช้ คำแนะนำ 3) เนื้อหาสาระและขั้นตอนในการดำเนิน 4) ความรู้เสริม ความรู้ที่ผู้ใช้สามารถจะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาเมื่อประสบปัญหาในการดำเนินกิจกรรมตามคู่มือ อดุลย์ศักดิ์ ยืนนาน (2555, หน้า 18) สรุปได้ว่า องค์ประกอบของคู่มือ ควรประกอบด้วยคำชี้แจงในการใช้คู่มือหรือแนวทางปฏิบัติ เนื้อหาสาระที่สำคัญในการสอน กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมการสอนและการใช้สื่อ การวัดและประเมินผลความรู้เพิ่มเติม การเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงที่สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้อีกต่อไป

จากแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับองค์ประกอบของคู่มือที่ดีดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบ ว่าคู่มือที่จะทำให้อัตราการใช้คู่มือสูงขึ้นจำเป็นต้องให้ผู้ใ้รับอำนวยความสะดวกในการนำไปใช้ ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ลักษณะของคู่มือที่ดี

นักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะคู่มือที่ดีไว้ดังนี้

ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียน นิลพันธุ์ (อ้างถึงใน ทศนีย์ มั่นมาก 2550, หน้า 32) ได้กำหนด ลักษณะคู่มือที่ดีไว้ 3 ด้าน คือ

1. ด้านเนื้อหา

1.1 เนื้อหาสาระหรือรายละเอียดในคู่มือควรตรงกับเรื่องที่ศึกษา และไม่ยากเกินไปจนทำให้ไม่มีผู้สนใจที่จะหยิบอ่าน

1.2 การนำเสนอเนื้อหาควรให้เหมาะสมกับความรู้ของผู้ที่จะศึกษา

1.3 ข้อมูลที่มีในคู่มือ ผู้อ่านสามารถประยุกต์ใช้ได้

1.4 เนื้อหาควรเหมาะสมที่จะนำไปอ้างอิงได้

1.5 ควรมีกรณีตัวอย่างประกอบบางเรื่องเพื่อทำความเข้าใจได้ง่าย

1.6 ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาของคู่มือให้ทันสมัยเสมอ

2. ด้านรูปแบบ

2.1 ตัวอักษรที่ใช้ควรมีตัวโต และมีรูปแบบที่ชัดเจนอ่านง่ายเหมาะสมกับผู้ใช้คู่มือ

2.2 ควรมีภาพหรือตัวอย่างประกอบเนื้อหา

2.3 ลักษณะการจัดรูปแบบควรทำให้น่าสนใจ

2.4 การใช้ภาษาควรเข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้ใช้คู่มือ

2.5 ระบบการนำเสนอควรเป็นระบบจากง่ายไปยาก หรือเป็นเรื่องๆ ให้ชัดเจน

3. ด้านการนำไปใช้

3.1 ควรระบุขั้นตอน วิธีการให้ชัดเจน

3.2 มีแผนภูมิตาราง ตัวอย่างประกอบให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3.3 มีข้อมูลเพื่อสามารถใช้ประสานงานต่างๆ ได้สะดวกรวดเร็ว

3.4 บอกสิทธิประโยชน์ และข้อควรปฏิบัติให้เข้าใจง่าย

นุติ รุ่งสว่าง (อ้างถึงในทศนีย์ มั่นมาก 2550, หน้า 33) กล่าวถึงลักษณะคู่มือที่ดีดังนี้

1. ด้านรูปแบบ มีขนาดรูปเล่มพอเหมาะ ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน มีรูปภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหาการนำเสนอกิจกรรมแต่ละขั้นตอนชัดเจน

2. ด้านเนื้อหา วัตถุประสงค์ของคู่มือกำหนดไว้ชัดเจน เหมาะสมเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ตรงกับความต้องการและจำเป็น

3. ด้านการนำไปใช้ กำหนดขั้นตอนการศึกษาคู่มือไว้ชัดเจน กำหนดกิจกรรมเนื้อหา และแบบฝึกให้สัมพันธ์กัน มีกิจกรรมประเมินผลเหมาะสมกับเนื้อหาของคู่มือ

อดุลย์ศักดิ์ ยืนนาน (2555, หน้า 19) สรุปได้ว่า ลักษณะของคู่มือที่ดีต้องสามารถสร้างความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจแนวปฏิบัติหรือวิธีการ ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ต้องชัดเจน

ทันสมัย สะดวกและทำได้ง่าย นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ในการเขียนคู่มือต้องมีความเหมาะสมกับผู้ศึกษา รวมทั้งรูปเล่มควรให้มีความสวยงามน่าสนใจและมีความคงทนในการนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน

สรุปได้ว่า ลักษณะของคู่มือครูที่ดี ควรเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์หรือหนังสือหรืออื่นๆ ที่แต่งขึ้น เพื่อต้องการให้ผู้ศึกษาหรือครูเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจนและสามารถนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปเป็นแนวทางการปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ ได้ คู่มือที่ดีควรมีรูปเล่มพอเหมาะ ตัวอักษร อ่านง่าย ชัดเจน มีรูปภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา สีสวยงาม น่าสนใจ มีวัตถุประสงค์ ชัดเจน ระบุขอบข่ายเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ เนื้อหาเขียนได้ชัดเจน เนื้อหา และแบบฝึกหัดสัมพันธ์กันมีแผนภูมิตาราง ตัวอย่างประกอบในการนำไปปฏิบัติจริง

ปัจจุบันเนื่องจากหลักการ แนวคิด และการปฏิบัติ Coaching เป็นที่นิยมและสนใจนำไปใช้มากขึ้นในวงการศึกษา โดยเฉพาะ Peer Coaching ซึ่งเน้นการช่วยเหลือกันเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระหว่างเพื่อน ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Pam Robins, 1991, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556)

กิจกรรมการโค้ชอย่างเป็นทางการ (Formal Peer Coaching)

1. การร่วมกันจัดการเรียนการสอน
2. การช่วยเหลือแนะนำกันและกัน
3. การแนะนำโดยเพื่อนผู้เชี่ยวชาญกว่า
4. การช่วยเหลือแนะนำโดยผู้เชี่ยวชาญ
5. การร่วมกันวางแผนการสอนโดยเพื่อน
6. การช่วยกันสังเกตบันทึกข้อมูล

กิจกรรมการโค้ชอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Peer Coaching)

1. การแก้ปัญหาาร่วมกัน
2. การศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม
3. การพัฒนาหลักสูตร
4. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
5. การเล่าประสบการณ์สอนแก่เพื่อน
6. การวิเคราะห์ VDO การสอน
7. การวางแผนหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามสาระ

กระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (แบบเป็นทางการและเป็นระบบ)

1. การประชุมก่อนการสังเกต

- 1.1 สำรวจความต้องการ/ความสนใจร่วมกัน
 - 1.2 ศึกษาความรู้ เรื่องวิธีการนิเทศ/การสังเกตการสอน เทคนิคการจัดการเรียนรู้
 - 1.3 เลือกวิธีสอนและเครื่องมือสังเกตการสอน
 - 1.4 เขียนแผนการนิเทศและแผนการสอน
 2. การสังเกตการสอน
 - 2.1 ครูสังเกตการสอนกันและกันตามแผนการนิเทศของตนเอง
 3. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1 ครูร่วมกันวิเคราะห์ผลการสังเกตการสอนกันและกัน
 4. การประชุมหลังการสังเกตการสอน
 - 4.1 นำเสนอผลการสังเกตการสอนกันและกัน
 - 4.2 วิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เสนอวิธีการแก้ปัญหาหรือพิจารณาปัญหาอื่นพร้อมวิธีแก้ไขต่อไป
- จากกระบวนการนิเทศ รวมทั้งผลจากการวิจัยเกี่ยวกับนิเทศภายในโรงเรียน แนวทาง
นิเทศในโรงเรียนที่นำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ภายในโรงเรียน ดังนี้
1. การวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ
 2. การเลือกประเด็นที่น่าสนใจ ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างเร่งด่วนและมากที่สุด
 3. การนำเสนอโครงการพัฒนาและขั้นตอนการปรับปรุง (โครงการนิเทศและโครงการวิจัย
เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน)
 4. การให้ความรู้แก่ครู/และผู้นิเทศในเรื่องที่เกี่ยวข้องด้วยการจัดเอกสารให้ศึกษาหรือการ
ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับนวัตกรรมใหม่ ๆ รูปแบบการสอนและเทคนิคการจัดการเรียนการสอน
ที่เหมาะสมกับปัญหาหรือประเด็นที่เลือกปรับปรุงและพัฒนา
 5. การจัดทำแผนการสอนและแผนการนิเทศ กำหนดเครื่องมือสังเกตการสอน ปฏิทิน
กำหนดเวลา และปฏิทินที่สังเกตการสอนแต่ละครั้ง และกำหนด วัน เวลาประชุมเพื่อปรึกษาหารือและ
ให้ข้อมูลย้อนกลับ
 6. ครูดำเนินการสอนตามแผนฯ ผู้นิเทศ นิเทศตามแผนการนิเทศจนครบวงจร
 7. ผู้นิเทศและครูร่วมกันสรุปผลการนิเทศเพื่อปรับปรุงและพัฒนาครั้งต่อไป
 8. ผู้นิเทศนำเสนอรายงานผลสำเร็จและผู้บริหารเผยแพร่ผลสำเร็จของโครงการนิเทศใน
โรงเรียน

2.4 บริบทของโรงเรียนแม่ไถวิทยาคม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติโรงเรียนแม่ไถวิทยาคม

โรงเรียนแม่ไถวิทยาคม(เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์) ตั้งขึ้นเนื่องจากนายเลาไต้ เลาหาง ผู้ใหญ่บ้านแม่ไถ (ม้ง) ได้ยื่นคำร้องต่อนายอำเภอมีความประสงค์จะขอตั้งโรงเรียนขึ้น เพราะมีเด็ก ๆ อยู่ในหมู่บ้านแม่ไถ 3 เผ่า คือ เผ่าม้ง เผ่ากะเหรี่ยงและจีนฮ่อ มีเด็กจะเข้าเรียนประมาณ 60 คน

ต่อมาวันที่ 9 มกราคม 2514 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จมาเยี่ยมราษฎรชาวไทยภูเขาที่หมู่บ้านแห่งนี้และได้พระราชทานเงินจำนวน 4,000 บาทไว้กับนายตะนุบอ จอตะเก ผู้ใหญ่บ้าน(กะเหรี่ยง)แม่ไถเพื่อดำเนินงานก่อสร้างอาคารเรียนขึ้น

นายถวัลย์ ถาวรสันต์ นายอำเภอฮอดได้ขึ้นมาตรวจสอบสถานที่สำหรับปลูกสร้างอาคารเรียนขึ้นที่บ้านแม่ไถกะเหรี่ยง ต่อมานายกล้า ธนาบุรณ์ ศึกษาธิการอำเภอฮอดจึงได้ดำเนินการก่อสร้างโดยนายตะนุบอ จอตะเก ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแม่ไถและนายเทศ หมูคำ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำหมู่บ้านจัดหาอุปกรณ์ก่อสร้าง เช่น เสา 20 ต้น ไม้เครื่องบนบางอย่างจนหมดทุนทรัพย์ 4,000 บาทดังกล่าว

ต่อมานายกล้า ธนาบุรณ์ ศึกษาธิการอำเภอจึงได้ขอความร่วมมือไปยังครูที่มีฝีมือในการก่อสร้างและการโรงโรงเรียนต่าง ๆ ในอำเภอฮอดให้ขึ้นมาช่วยเหลือในการก่อสร้างอาคารเรียน 1 หลัง บ้านพักครู เสาธงและห้องน้ำ เมื่อวันที่ 9 – 24 เมษายน 2514 ตามแบบ ป.1ถ ขนาด 2 ห้องเรียน ของกระทรวงศึกษาธิการ ปลูกสร้างยังไม่เสร็จทางสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเชียงใหม่ให้ทุนมาสมทบอีก 5,000 บาท จึงนำไปซื้อ สังกะสี 210 แผ่นสำหรับมุงหลังคาอาเรียน ต่อมาทางอำเภอได้ส่งให้นายทุน สมฤทธิ์ มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่ ณ โรงเรียนบ้านแม่ไถ ตั้งแต่วันที่ 3 พฤษภาคม 2514

ต่อมาปี พ.ศ. 2523 ได้ย้ายโรงเรียนจากบ้านแม่ไถกะเหรี่ยงมาสร้าง ณ บ้านแม่ไถซึ่งเป็นสถานที่ตั้งในปัจจุบัน เนื่องจากการเดินทางไม่สะดวกและประชากรเผ่าม้งเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จากปี พ.ศ. 2523 – 2527 มีผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 7 คน

วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2527 นายบุรินทร์ เรือนแก้ว มาดำรงตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนซึ่งขณะนั้นมีนักเรียนจำนวน 27 คน ครู 3 คน เริ่มดำเนินงานตั้งแต่นั้นมาและได้พัฒนามาตามลำดับจากนั้นจำนวนนักเรียนก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ได้เปิดชั้นเรียน อนุบาล ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 ในปี พ.ศ. 2540 ได้ดำเนินการขยายชั้นเรียนเพิ่มมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 และในปี พ.ศ.2553 ได้ขยายชั้นเรียนเพิ่มอีก คือ มัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 ซึ่งได้รับอนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนแม่ไถวิทยาคม

โรงเรียนแม่ไถวิทยาคมตั้งอยู่เลขที่ 55 หมู่ 1 ตำบลบ่อสาลี อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50240 โทรศัพท์ 053-215428 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เชียงใหม่ เขต 5 เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมี 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ 4 และ หมู่ 9 บ้านแม่โล ซึ่งอยู่ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสลิและอยู่นอกเขตพื้นที่บริการ 3 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 7 บ้านกองลา บ้านแม่แอบ และหมู่ที่ 9 บ้านกั่วสะแวก ตำบลบ้านทับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ปัจจุบันมีผู้บริหารและคณะครูจำนวน 41 คน

คำขวัญของโรงเรียน คือ สามัคคี เรียนดี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม

วิสัยทัศน์ คือ บริหารจัดการดี มีความรู้ คู่เทคโนโลยี รักษาประเพณีและวัฒนธรรม

พันธกิจ คือ 1) การพัฒนาคุณภาพด้านการบริหารจัดการศึกษา 2) การพัฒนาคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของโรงเรียน คือ

1) เรียนมีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะตามมาตรฐาน มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

2) โรงเรียนจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบสามารถให้บริการการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

3) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ทักษะและคุณธรรม สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครูและได้เลื่อนตำแหน่งวิทยฐานะ

4) การบริหารจัดการได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น

2.5 การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ประนอม พรหมเกตุ (2550) ทำการวิจัยเรื่อง การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KEDL ของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังจากได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KWDL ของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังจากได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 3) เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนแผนและการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KWDL ของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังจากได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 5) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KWDL โดยครูที่ได้รับการนิเทศแบบ

เพื่อนช่วยเพื่อน และ 7) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KWDL ของครูที่ได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังจากได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศและการจัดการเรียนรู้มากขึ้น 2) ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KWDL พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KWDL อยู่ระดับสูง 3) ครูมีความคิดเห็นว่าการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเหมาะสำหรับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนและมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KWDL เหมาะสมกับการสอนคณิตศาสตร์ 4) ผลการเรียนรู้เรื่องโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KWDL โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และ 5) โดยภาพรวมนักเรียนเห็นด้วยมากต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KWDL

ต่อมาเพ็ญจันทร์ มินะจรัส (2551) ได้วิจัยเรื่อง ผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูปฐมวัย มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูปฐมวัย หลังการได้รับการนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนในแต่ละสัปดาห์ 2) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและความเปลี่ยนแปลงของคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูปฐมวัยโดยรวม แยกเป็นรายด้าน ได้แก่การดำเนินการด้านแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ ด้านการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และด้านคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ก่อนได้รับและระหว่างได้รับการนิเทศในภาพรวมของแต่ละสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 1-3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนปัญญার্থย์ดินแดง กรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงจากครูทั้งหมด จำนวน 18 คน ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ก่อนและระหว่างการนิเทศภายในแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนของครูปฐมวัยมีระดับคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้งโดยรวมและรายด้าน ด้านแผนจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ ด้านจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการนิเทศภายในแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนส่งผลต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยรวมและส่งผลต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยรวม

และส่งผลต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายด้าน แสดงว่าการนิเทศภายในแบบเพื่อน
นิเทศสามารถส่งเสริมคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูปฐมวัยให้
เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

อีกทั้งกฤษฎา สิมมะโน (2552) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการนิเทศการสอนของครูเครือข่ายและครู
แกนนำในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร
เขต1 กลุ่มที่ 3 มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศการสอนครูเครือข่ายและครูแกนนำใน
โรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต1 กลุ่มที่
3 2) เพื่อศึกษาความแตกต่างปัญหาการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต1 จำแนกตามภูมิหลังของ ครู คือ เพศ อายุ
ประสบการณ์ทำงาน ประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรม กลุ่มสาระที่สังกัด งานที่รับผิดชอบ
นอกเหนือจากงานสอน และสถานภาพปัจจุบัน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูเครือข่ายและครู
แกนนำในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร
เขต1 กลุ่มที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการนิเทศการสอน ด้านการเตรียมการจัดการนิเทศการสอน
ด้านการดำเนินการนิเทศการสอนและด้านการประเมินผลการจัดการนิเทศการสอน ภาพรวมมีปัญหา
อยู่ในระดับน้อย ยกเว้นปัญหาขาดการส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินการนิเทศ
การสอนของครูเครือข่ายและครูแกนนำ จากหน่วยงานต้นสังกัด มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2)
ปัญหาการนิเทศการสอน จำแนกตามภูมิหลังของครู พบว่า ครูชาย ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ครูที่มี
ประสบการณ์ในการทำงาน 1- 5 ปี ครูที่มีประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการ
สอน ครูในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา ครูที่มีงานที่รับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอนและ
ครูเครือข่าย มีระดับปัญหาการนิเทศการสอนภาพรวมมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ในปีเดียวกันเกรียงศักดิ์ สังข์ชัย (2552) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนครู
วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ มี
วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน
ที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ 2) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบ
การนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทาง
วิทยาศาสตร์ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ที่มีต่อการใช้
รูปแบบการนิเทศการสอน 4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
ศักยภาพของครูวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูวิทยาศาสตร์จำนวน 2 คน ได้โดยการเลือกแบบ
เจาะจง และนักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 60 คน ผลการวิจัยพบว่า
รูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทาง

วิทยาศาสตร์ เรียกว่า “APFIE Model” ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (Assessing Needs : A) ขั้นตอนที่ 2 จัดการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Providing Information : P) ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการนิเทศ (Formulating Plan : F) ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศ (Implementing : I) ประกอบด้วยกระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ 1)ขั้นเตรียมการก่อนการสอนและการนิเทศ 2)ขั้นสังเกตการสอนในชั้นเรียน 3)ขั้นประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการสังเกตการสอน 4)ประเมินผลการนิเทศ ติดตามดูแล และขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการนิเทศตลอดภาคเรียน (Evaluating : E) และผลจากการตรวจสอบประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีวีแวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า รูปแบบการนิเทศการสอนมีประสิทธิภาพ ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่นิเทศมีสมรรถภาพในการนิเทศการจัดการเรียนรู้หลังการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้มีสมรรถภาพในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน นักเรียนที่มีวีแวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์มีความรู้และทักษะทางสังคมหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่นิเทศและครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนที่มีวีแวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์เห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนของครูวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด

และนัตร์ชัย ไชยวุฒิ (2552) ได้วิจัยเรื่อง การใช้กระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในโรงเรียนอนุบาลสภาพร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนอนุบาลสภาพร กลุ่มที่ทำการศึกษา คือ ครูอนุบาลของโรงเรียนอนุบาลสภาพร จำนวน 6 คน ได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นเวลา 14 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูหลังการใช้การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสูงขึ้น ครูมีทัศนคติที่ดีมากต่อกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและเห็นด้วยในระดับมากที่สุดที่จะนำกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาใช้พัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนอนุบาลสภาพร

นอกจากนี้ยุพิน ยืนยง (2553) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) พัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ 2) ประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ

ครูผู้สอนและนักเรียนเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยมีขั้นตอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถและทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และการวิจัยในชั้นเรียน 2) การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ 3) การดำเนินงาน และ 4) การประเมินผลการนิเทศ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน มีชื่อว่า ซีไอพีอี (CIPE Model) เน้นกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบสัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการนิเทศและการทำวิจัยในชั้นเรียน และ 2) ครูผู้นิเทศมีสมรรถภาพในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการอยู่ในระดับสูงมากและครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ

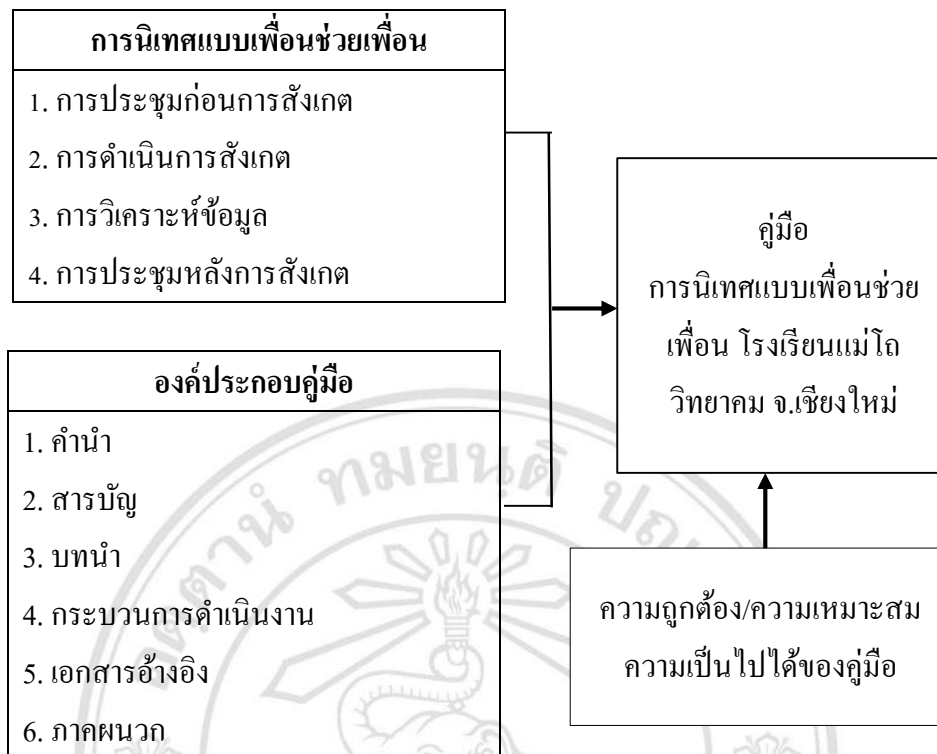
ต่อมา อรสา กุณศิลา (2556) ได้วิจัยเรื่อง การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีวัตถุประสงค์ คือ 1) พัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้ของครูคณิตศาสตร์ 2) ศึกษาความคิดเห็นของครูคณิตศาสตร์ที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ ครูคณิตศาสตร์ ระดับชั้นละ 2 คน จำนวน 6 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสูงขึ้นอยู่ในระดับมาดทุกด้าน 2) ครูผู้สอนคณิตศาสตร์มีความคิดเห็นต่อการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจากการสอนของครูที่ได้รับการนิเทศและการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

อีกทั้ง เนรัญชญาดา หอมทิพย์ (2557) ได้วิจัยเรื่อง ความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 1 อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 1 อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนของครูโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 1 อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทางการสอน ระดับช่วงชั้นและสาระการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการการนิเทศการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนจำแนกตามประสบการณ์ทางการสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนของครูจำแนกตามช่วงชั้น โดยรวมไม่แตกต่างกัน 4) ผลการเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนของครู จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยรวมส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอนตามที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่มีความน่าสนใจที่จะนำมาพัฒนาครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและส่งผลถึงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอีกทั้งเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวิธีการจัดการเรียนรู้ของครู และผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ ผู้บริหาร โรงเรียนที่จะต้องให้การสนับสนุนส่งเสริม ครูต้องมีความเข้าใจเห็นความสำคัญและจำเป็นต้องพัฒนาวิชาชีพของตนเอง การจัดบรรยากาศในโรงเรียนระหว่างครูกับครู ครูกับผู้บริหาร หรือครู ผู้บริหาร และนักเรียนต้องมีความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน มีการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในทุกด้านและมีเป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาคน พัฒนางานและพัฒนาผู้เรียน ซึ่งการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมครูให้สามารถพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยผู้นิเทศต้องพยายามที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูมีระดับพัฒนางานที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ เพราะครูเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความเชื่อมั่นในด้านผลพัฒนาผู้เรียนที่ส่งผลให้ผู้ปกครองเกิดความพึงพอใจในการรับบริการด้านการศึกษากับทางโรงเรียนรวมถึงประหยัดต้นทุนในการบริหารงาน เพื่อสร้างคุณภาพทางการศึกษาและความน่าเชื่อถือทางวิชาการให้กับโรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบเนื้อหาของคู่มือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนของโรงเรียนแม่โจ้วิทยาคม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การประชุมก่อนการสังเกต การดำเนินการสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลและการประชุมหลังการสังเกต ตามแนวคิดของ คอปแลนด์และ บอยัน (Copeland and Boyan, 1978, P.3, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556, หน้า 26) โดยมีองค์ประกอบของคู่มือ ตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552, หน้า 33) ตามความเหมาะสมของโรงเรียน ดังแผนภาพต่อไปนี้ตามความเหมาะสมของโรงเรียน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา